

Lejla Hadžimahmutović*

TREĆA LICA U ZAKONU O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ZA MOTORNA VOZILA FBiH

SAŽETAK

Automobilske nezgode danas predstavljaju jedan od najčešćih uzroka nastanka šteta. Radi zaštite vozača od rizika prouzrokovanja automobilske nezgode, te naročito radi zaštite nevinih žrtava udesa – trećih oštećenih lica, u pravne sisteme većine savremenih država uveden je institut obaveznog osiguranje od odgovornosti za motorna vozila. Ipak, ovim institutom ne štite se sva lica kojima je prouzrokovana šteta u saobraćajnim nezgodama. Koji oštećenici imaju pravo obeštećenja od osiguravatelja od odgovornosti za motorna vozila? Na koji način je krug trećih lica određen u Zakonu o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila F BiH? Da li su odredbe ovog Zakona usaglašene sa propisima Evropske unije? Ovo su neka od pitanja na koja ćemo nastojati dati odgovore u radu. Cilj rada je što preciznije odrediti ko sve ima pravo na naknadu štete od osiguravatelja, budući da zakonske odredbe u tom pogledu nisu precizne.

Ključne riječi: treća oštećena lica, šteta, odgovornost, osiguranje od odgovornosti za motorna vozila.

---

* MA, stručna saradnica u Općinskom sudu u Visokom

UVOD

Motorna vozila su opasne stvari, čijom upotrebom, naročito učešćem u saobraćaju, nastaje povećana opasnost nastanka štete za okolinu. Razvojem automobilske industrije i cestovnog saobraćaja došlo je do povećanja rizika nastanka saobraćajnih nezgoda, što je uticalo s jedne strane na potrebu veće zaštite lica koja su pretrpila štetu u saobraćajnim nezgodama, a s druge strane na veću potrebu da se vlasnici vozila zaštite od tog rizika. Instrument koji je omogućio neophodnu zaštitu i vlasnika vozila i oštećenika jeste osiguranje vlasnika vozila od građanskopravne odgovornosti za motorna vozila¹. Vlasnik vozila, kao štetnik, više ne mora na teret svoje imovine isplaćivati naknadu štetu oštećenom, nego to umjesto njega čini osiguravatelj, od kojeg oštećeni može lakše i brže dobiti naknadu pretrpljene štete². Međutim, ne mogu svi oštećenici iz saobraćajnih nezgoda ostvariti pravo na naknadu štete od osiguravatelja. To pravo imaju samo ona lica koja su prema propisima o osiguranju obuhvaćena pojmom trećeg oštećenog lica.

1. Pojam trećeg oštećenog lica

Osiguranje od automobilske odgovornosti u pravu BiH regulisano je zakonima donesenim na nivou entiteta – u Federaciji BiH, to je učinjeno Zakonom o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti³ donesenim 2005. godine, dok je u Republici Srpskoj u septembru 2015. godine usvojen novi Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju⁴, kojim se nastojalo oblast osiguranja od autoodgovornosti usaglasiti sa direktivama Evropske unije. Zakon koji je u Republici Srpskoj važio do donošenja novog Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju, pitanje ko se može smatrati trećim licima koja imaju pravo na obeštećenje od osiguravatelja, regulisao je na identičan način kao i još uvijek važeći Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u Federaciji BiH. Stoga će nam novi Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju poslužiti

---

¹ Osiguranje od odgovornosti predstavlja zakonom ili ugovorom uređeni skup pravnih osoba između: osiguravatelja koji na temelju prikupljenih premija preuzima imovinske posljedice unaprijed određeno štetnog događaja, osiguranika, koji se oslobađa imovinskopravnih posljedica štetnog događaja, ukoliko do njega dođe i trećeg lica, kojem se naknadom iz osiguranja vrši obeštećenje ukoliko iz istog događaja pretrpi štetu. Bukljaš/Vizner, *Komentar Zakona o obaveznim (obligacionim) odnosima*, Posebni dio, knjiga 4., Tiskara Rijeka, Zagreb 1979, 2642.

² M. Cerović, “Visina pokrića u osiguranju građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila”, *Evropska revija za pravo za pravo osiguranja*, 1/2014, 59.

³ Objavljen u “Službenim novinama Federacije BiH”, broj 24/05. U daljem tekstu: Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

⁴ Objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 82/15.

kao dobra osnova za analizu u kojem pravcu je potrebno mijenjati postojeći Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u Federaciji BiH.

Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila pod pojmom oštećenog lica podrazumijeva svako lice koje ima pravo na naknadu u vezi sa bilo kojom štetom ili povredom koju izazovu vozila⁵, bez obzira da li je bilo unutar ili izvan tog vozila⁶. Zakon o obligacionim odnosima ne određuje koja su to treća lica koja mogu potraživati naknadu štete od vozača, nego je određivanje kruga takvih oštećenika prepušteno sudskoj praksi⁷. Kao jedna uopštena definicija trećih oštećenih lica, mogla bi se prihvatiti ona da su to sva ona lica koja nemaju nikakve veze sa zaključenim ugovorom o osiguranju od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima upotrebom vozila i stoje izvan konkretnog obligacionopravnog odnosa⁸.

Za štetu koju pretrpe treća lica udesom izazvanim motornim vozilima u pokretu, imaoći motornih vozila odgovaraju solidarno⁹. Drugim riječima, treće oštećeno lice može naknadu cjelokupne štete potraživati zajedno od oba imaoća motornih vozila, od svakog od njih pojedinačno, ali isto tako i od njihovih osiguravatelja od autoodgovornosti¹⁰. Pravo trećeg lica na podnošenje direktnog zahtjeva za naknadu štete osiguravatelju, te direktne tužbe (*actio directa*) protiv osiguravatelja, ne zasniva na ugovoru o osiguranju zaključenog između osiguravatelja i vlasnika vozila, kao ugovarača osiguranja¹¹. Oštećeno lice, dakle, nije subjekt

---

⁵ Član 2. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

⁶ Član 8. stav 6. Zakonom o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

⁷ Novi Zakon o obveznim odnosima RH u članu 1069. određuje da se trećom osobom može smatrati oštećenik koji nije ujedno vlasnik, ni neovlašteni korisnik motornog vozila, niti osoba zadužena u vezi s pogonom motornog vozila

⁸ Sokal, V., *Osiguranje u korist trećega*, Savremena administracija, Beograd, 1976., 36. Navedeno prema: L. Belanić „Treće osobe u osiguranju od automobilske odgovornosti“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 1/2007, 4.

⁹ Član 178. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima FBiH

¹⁰ Tužiteljica je bila saputnik u putničkom automobilu koji se sudario sa drugim vozilom i tom prilikom zadobila tjelesne povrede usljed kojih je umanjena njena životna aktivnost za 35%. Štetni događaj prouzrokovan je sudarom motornih vozila pa su nižestepeni sudovi pravilno sudili primjenom pravila iz člana 178. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima, prema kome za štetu koju pretrpi treće lice imaoći motornih vozila odgovaraju solidarno. To znači da oštećeno treće lice može da zahtjeva naknadu štete i od jednog od imaoća vozila odnosno zajednice osiguranja imovine i lica kod koje je to vozilo osigurano. Pri tome treba istaknuti da se imalac drugog vozila, koje se sudarilo sa vozilom u kome se nalazila tužiteljica, ne može smatrati, u konkretnom slučaju, trećim licem u smislu člana 177. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, pa se neosnovano u reviziji tuženog tvrdi da tužbeni zahtjev prema tuženom treba odbiti zbog toga što je vozač drugog nepoznatog motornog vozila navodno skrivio saobraćajnu nesreću, u kojoj je tužiteljica povrijeđena. (Vrhovni sud Bosne i Hercegovine, Rev.83/88, od 8.12.1988. - Bilten Vs BiH - 63) Navedeno prema: S. Stanišić, *Odštetna odgovornost u slučaju udesa izazvanog motornim vozilima u pokretu*, 25. <http://www.google.ba/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwj44JG6uOXJAhUK1RQKHRYBd4QFggcMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rs.cest.gov.ba%2Findex.php%2Fseminari-2013%2F75-1211banja-luka-odgovornost-za-tetu-dvostrani-ugovori-i-naelo-ekvivalentnosti%2F1021-materijal-s-stanistic%2Ffile&usg=AFQjCNFvvy45YOkIRnKKJkfbSb8HOhJg&bvm=bv.110151844,d.bGQ> (pristup dana 18.12.2015.godine)

¹¹ P. Baroš, „Direktni zahtjev – tužba oštećenog lica prema osiguravaocu“, *Godišnjak Pravno fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci*, 31-32/2010, 383.

navedenog ugovora. Ovo pravo trećeg oštećenog lica zasniva se na samom zakonu i to na odredbi člana 8. stav 6. Zakona o obaveznim osiguranjima od odgovornosti za motorna vozila¹².

Kao što je već rečeno, krug lica koja se smatraju trećim, te njihova prava, određuje se propisima o osiguranju od automobilske odgovornosti. U dosadašnjem razvoju prava osiguranja postoji tendencija proširenja kruga trećih oštećenih lica kojima se pruža zaštita¹³. Na ovakav razvoj pojma i kruga trećih lica uticala je u velikoj mjeri sudska praksa, koja je pri definisanju ovog pojma polazila od odgovornosti za nezgodu, a ne od ugovora o osiguranju¹⁴. U nastavku rada, prvo će biti riječi o krugu oštećenih lica koja se ne smatraju trećim licima, a zatim i o oštećenim licima, koja kao treća lica u smislu Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila FBiH, imaju pravo na obeštećenje od osiguravatelja.

2. Krug oštećenih lica koja se ne smatraju trećim licima

Naše zakonodavstvo je prihvatilo princip negativnog određenja kruga trećih lica, navodeći lica koja nemaju pravo neposredno potraživati naknadu štete od osiguravatelja¹⁵. Moramo istaći da Zakon o osiguranju za motorna vozila ne reguliše posebno krug trećih lica koja nemaju pravo na obeštećenje od osiguravatelja, nego to čini vrlo površno u okvirima

---

¹² L. Belanić (2007), 2-3. Prema shvatanju P. Baroša, izvor direktnog zahtjeva oštećenog prema osiguravatelju nalazi se u samoj pretrpljenoj šteti. P. Baroš, 384.

¹³ L. Belanić (2007), 4.

¹⁴ J. Pak, 255.

¹⁵ Princip negativnog određenja kruga trećih lica prihvaćen je i u pravu osiguranja Republike Hrvatske i Republike Srbije. Tako se u členu 23. Zakona o obaveznim osiguranjima u prometu RH (prečišćeni tekst zakona „Narodne novine“ broj 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 i 152/14) navodi da pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti pravo na naknadu štete nema: 1. vozač vozila kojim je prouzročena šteta te njegovi srodnici i druge fizičke ili pravne osobe glede štete zbog smrti ili tjelesne ozljede vozača, 2. vlasnik, suvlasnik, odnosno zajednički vlasnik te svaki drugi korisnik vozila kojim je prouzročena šteta i to na naknadu štete na stvarima, 3. suputnik koji je dragovoljno ušao u vozilo kojim je uzrokovana šteta a kojim je upravljao neovlašteni vozač, ako osiguratelj dokaže da je ta okolnost suputniku bila poznata, 4. suputnik koji je dragovoljno ušao u neosigurano vozilo kojim je uzrokovana šteta, ako Hrvatski ured za osiguranje dokaže da je ova okolnost suputniku bila poznata, 5. oštećena osoba kojoj je šteta nastala: – zbog uporabe vozila na športskim priredbama koje se održavaju na cesti ili dijelu ceste zatvorenom za promet drugim vozačima, a kojih je cilj postizanje najveće ili najveće prosječne brzine, odnosno na vježbama za te priredbe; – zbog djelovanja nuklearne energije za vrijeme prijevoza radioaktivnog materijala, – zbog ratnih operacija, pobuna ili terorističkog čina, s tim da društvo za osiguranje u tom slučaju mora dokazati da je šteta prouzročena takvim događajem.

Članom 21. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Republike Srbije (Službeni glasnik RS br.51/2009 i 78/2011) propisano je da pravo na naknadu štete, po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, nema: 1) vlasnik motornog vozila čijom mu je upotrebom pričinjena šteta, za štete na stvarima; 2) vozač motornog vozila čijom mu je upotrebom pričinjena šteta; 3) lice koje je svojevolski ušlo u motorno vozilo čijom mu je upotrebom pričinjena šteta, a koje je znalo da je to vozilo protivpravno oduzeto; 4) lice koje je štetu pretrpelo: (1) upotrebom motornog vozila za vreme zvanično odobrenih auto-moto i karting takmičenja i delova tih takmičenja na zatvorenim stazama, na kojima je cilj postizanje maksimalne brzine, kao i na probama (treningu) za ta takmičenja, (2) usled dejstva nuklearne energije tokom prevoza nuklearnog materijala, (3) usled vojnih operacija, vojnih manevara, pobuna ili terorističkih akcija, ako postoji uzročna veza između tih dejstava i nastale štete.

člana Zakona kojima je propisan kvalitativni obim pokrivača¹⁶. Tako je navedeno da se pod trećim licima ne mogu smatrati osobe čija je odgovornost pokrivena ugovorom o osiguranju, kao i osobe koje su, iako nisu osiguranici, zaključile policu osiguranja s osiguravateljem kao ugovorna strana, a ako su ove osobe pravne osobe, trećim licima neće se smatrati ni njihovi ovlašteni zastupnici¹⁷. Osobe čija je odgovornost pokrivena ugovorom o osiguranju su vlasnik, posjednik i vozač motornoga vozila¹⁸. Trećim osobama također se ne smatraju ni osobe koje su dobrovoljno ušle u vozilo koje je pričinilo štetu ili nanijelo povredu, ukoliko se dokaže da su znale da je vozilo bilo ukradeno^{19,20}. Sve ostale osobe, osim onih koje su izričito navedene u citiranim odredbama, smatraju se trećim osobama i mogu neposredno od osiguravatelja potraživati naknadu materijalne i nematerijalne štete, koja im nastane u saobraćajnoj nezgodi.

2.1. Vlasnik, posjednik i vozač motornog vozila

Vlasnikom vozila smatra se lice koje ima pravo da upotrebljava vozilo u svom interesu i da njime raspolaže²¹. Pretpostavljeni vlasnik vozila je ono lice koje je u evidenciji kod nadležnog organa uprave²² evidentirano kao vlasnik. Međutim, upis u navedenu evidenciju nema konstitutivno, nego deklaratorno dejstvo, pa se tako vlasnikom vozila može smatrati i lice kojemu je prethodni vlasnik prodao vozilo, bez obzira što navedena promjena vlasništva nije upisana u vlasničku knjižicu, odnosno provedena u odgovarajućim evidencijama²³.

---

¹⁶ Član 8. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

¹⁷ Član 8. stav 2. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

¹⁸ Član 8. stav 1. Zakonom o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

¹⁹ Član 8. stav 8. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

²⁰ Novi Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS sadrži detaljnije odredbe o tome koja lica nemaju pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti. To pravo nema: 1) vozač vozila kojim je prouzrokovana šteta, 2) vlasnik, suvlasnik, te svaki korisnik vozila kojim je prouzrokovana šteta, koji nije bio vozač vozila čijom upotrebom je prouzrokovana šteta, i to na naknadu štete na stvarima, 3) srodnik i druga fizička lica, za duševne boli zbog smrti ili tjelesne povrede vozača koji je prouzrokovao štetu, 4) putnik koji je dobrovoljno ušao u vozilo kojim je prouzrokovana šteta, a kojim je upravljao neovlašćeni vozač ili vozač pod dejstvom alkohola ili opojnih droga, ako odgovorno društvo za osiguranje dokaže da je ta okolnost putniku trebalo da bude poznata, 5) oštećeno lice kome je prouzrokovana šteta zbog: 1. upotrebe vozila na sportskim priredbama koje se održavaju na drumu ili dijelu druma zatvorenom za saobraćaj drugim vozačima, a kojima je cilj postizanje najveće ili najveće prosječne brzine, odnosno na vježbama za te priredbe, 2. neposrednog ili posrednog djelovanja nuklearne energije ili zračenja nastala za vrijeme prevoza nuklearnih ili drugih radioaktivnih materijala, 3. rata, pobune ili terorističkih aktivnosti i 4. upotrebe vozila koje je bilo mobilisano, od trenutka preuzimanja od strane nadležnih organa do trenutka vraćanja vozila vlasniku.

²¹ S. Stanišić, „Regres i zakonska subrogacija u osiguranju od autodgovornosti”, *Godišnjak Fakulteta pravnih nauka*, 5/2015, 84.

²² Ministarstvo unutrašnjih poslova

²³ S. Perović/D. Stojanović, *Komentar Zakona o obligacionim odnosima*, knjiga 1., Kulturni centar Gornji Milanovac – Pravni fakultet u Kragujevcu, Beograd 1980, 525.

Budući da je Zakonom o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila izričito isključen vlasnik vozila od prava na naknadu iz osiguranja, to znači da se on ne smatra trećim licem ni onda kada je saputnik u vlastitom vozilu, pa samim tim ne bi mogao ostvariti pravo na naknadu ni materijalne, ni nematerijalne štete, ukoliko je vozač koji je upravljao njegovim vozilom prouzrokovao štetu. U tom smislu se izjasnila i sudska praksa, pa se tako navodi da se vlasnik vozila ne smatra trećim licem ni onda kada je vozilo povjerio drugome na korištenje²⁴. Smatramo da ne postoji opravdan razlog da se vlasniku vozila ne prizna pravo na obeštećenje od osiguravatelja u situaciji kada pretrpi štetu u vlastitom vozilu, kojim on ne upravlja, iz razloga što on u tom slučaju nije osiguranik, niti štetnik, nego treće oštećeno lice koje je žrtva saobraćajne nezgode²⁵.

Novi Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS u tom pogledu sadrži jednu novinu. Naime, vlasnik vozila kojim je prouzrokovana nezgoda, koji nije bio vozač vozila čijom upotrebom je prouzrokovana šteta nema pravo na naknadu štete na stvarima²⁶. To znači da vlasnik vozila imao pravo na naknadu nematerijalne štete od osiguravatelja, ukoliko ju je pretrpio kao saputnik u vozilu. Postavlja se pitanje da li je zakonodavac imao intenciju da vlasnika vozila, koji nije vozač, isključi iz prava na naknadu štete pričinjene na bilo kojim stvarima koje se nalaze u autu ili samo na naknadu štete pričinjene na vozilu? Kako su ugovorom o osiguranju od autoodgovornosti pokrivena i štete na licima i štete na stvarima putnika u vozilu kojim je prouzrokovana šteta, mišljenja smo da u pogledu prava na naknadu štete pričinjene na drugim stvarima, osim na vozilu, pravni status vlasnika vozila ne treba biti drugačiji od statusa drugih putnika, te da bi mu ovo pravo u odnosu na osiguravatelja trebalo biti priznato²⁷. U pogledu štete pričinjene na vozilu, vlasnik vozila ima pravo na obeštećenje prema pravilima o odgovornosti u slučaju udesa izazvanog motornim vozilom iz člana 178. Zakona o obligacionim odnosima²⁸.

---

²⁴ U slučaju sudara motornog vozila kojim upravlja lice kome je vlasnik povjerio vozilo i drugog motornog vozila primjenjuje se član 178. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, pa vlasnik vozila ne može zahtijevati naknadu štete prouzrokovane na vozilu od lica kome je povjerio vozilo i vlasnika drugog vozila, odnosno njegovog osiguravača, kao solidarnih dužnika. Vrhovni sud BiH br. Gvl-10/83 od 06.07.1983.godine, Bilten sudske prakse VSBIH broj 4/83, strana 17, Zbirka sudskih odluka, 1983, knjiga 8, sveska 3, odluka broj 220, H. Tajić, *Građansko i privredno pravo u praksi sudova BiH*, Privredna štampa, Sarajevo 2009, 395.

²⁵ Isto tako vidjeti: J. Pak, *Pravo osiguranja*, Univerzitet Singidunum, Beograd 2011, 255.

²⁶ Član 27. stav 2. tačka 2. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS. I u Zakonu o obaveznim osiguranjima RH i RS vlasnik nema pravo na naknadu štete na stvarima. Vidi fn.12.

²⁷ Isto tako: L. Belanić, „Odgovornost za automobilske nezgode u hrvatskom pravu sa osvrtom na neka pitanja ove odgovornosti u poredbenom pravu“, *Evropska revija za pravo osiguranja*, 1/2015, 48.

²⁸ Navedenim članom propisano je da u slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu koji je prouzrokovao isključivom krivicom jednog imaoaca, primjenjuju se pravila o odgovornosti po osnovu krivice. Ako postoji obostrana krivica, svaki imalac odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpjeli srazmjerno stepenu svoje krivice, a ako nema krivice nijednog, imaoaci odgovaraju na ravne dijelove, ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju šta drugo.

Posjednik vozila je faktički držalac stvari, odnosno lice na koje je vlasnik vozila, na osnovu pravnog posla prenio ovlaštenje da se služi vozilom ili obavezu da navedeno vozilo nadgleda²⁹. Za pravni status posjednika vozila značajno je da postoji dugotrajniji odnos prema vozilu, odnosno da mu je vozilo na raspolaganju duže vrijeme³⁰. Posjednik, odnosno korisnik vozila obično snosi troškove vozila, ali ima i koristi od njegove upotrebe³¹. Kao posjednik vozila može se pojaviti poslugoprimac, najmoprimac, fiducijarni vlasnik (osoba na koje je vlasništvo preneseno radi osiguranja tražbine), fiducijant (osoba koja je prenijela vlasništvo vozila, ali je ostala u njegovom posjedu), te osoba koja je neposredni posjednik vozila kod kupoprodaje sa pridržajem prava vlasništva³². Osim ovlaštenog posjednika vozila, korisnik vozila može biti i lice koje, bez ovlaštenja vlasnika, drži vozilo u posjedu. Sve te osobe ne bi se smatrale trećim licem u smislu Zakona o osiguranju odgovornosti za motorna vozila.

Pod vozačem motornog vozila smatra se svako lice koje u trenutku osiguranog slučaja upravlja vozilom, odnosno koje ima direktan uticaj na način i smjer kretanja vozila³³. To može biti vlasnik, posjednik ili bilo koje drugo lice. Za položaj vozača odlučujuća je činjenica da li osoba faktički upravlja motornim vozilom ili ne³⁴, bez obzira na to da li ta osoba ima vozačku dozvolu, da li ima saglasnost vlasnika, kao osiguranika, da upravlja vozilom, te da li je vozač ukrao vozilo, odnosno da li je upravljao vozilom za koje je znao da je ukradeno³⁵.

Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila ne isključuje iz prava na obeštećenje srodnike vozača vozila kojim je prouzrokovana šteta, za slučaj smrti ili naročito teškog invaliditeta vozača^{36,37}. Kako ih Zakon izričito ne navodi kao lica koja nemaju pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti, to bi značilo da se ona ipak mogu smatrati trećim licima u odnosu na osiguravatelja. Koji bi to srodnici vozača mogli podnijeti odštetni zahtjev osiguravatelju, možemo odrediti na osnovu člana 201. Zakona o obligacionim odnosima. Navedenim članom propisano je da u slučaju smrti lica, te naročito

---

²⁹ S. Stanišić, „Regres i zakonska subrogacija u osiguranju od aut odgovornosti”, *Godišnjak Fakulteta pravnih nauka*, 5/2015, 84.

³⁰ L. Belanić (2007), fn.37.

³¹ *Ibid.*

³² *Ibid.*

³³ S. Stanišić, „Regres i zakonska subrogacija u osiguranju od aut odgovornosti”, *Godišnjak Fakulteta pravnih nauka*, 5/2015, 84.

³⁴ L. Belanić (2007), 7.

³⁵ U navedenim slučajevima, osiguravatelj ima pravo regresa od osobe koja je odgovorna za nastanak nezgode

³⁶ Raniji Zakon o osiguranju imovine i lica u FBiH je u članu 75. propisivao da pravo na naknadu štete po osnovi osiguranja od automobilske odgovornosti za štete trećim osobama: 1) vozač vozila te njegovi pravni sljedbenici glede štete zbog smrti ili tjelesne ozljede vozača. 2) vlasnik, suvlasnik, odnosno korisnik vozila u slučaju štete na stvarima.

³⁷ U novom Zakonu o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS i Zakonu o obaveznim osiguranjima u prometu RH srodnici vozača izričito su isključeni iz prava na obeštećenje od osiguravatelja u pogledu štete zbog smrti ili tjelesne povrede vozača (član 23. stav 1. tačka 1)

teškog invaliditeta, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračnom partneru, djeci i roditeljima), te vanbračnom partneru, ako je između njega i umrlog postojala trajnija zajednica života, pravičnu naknadu za njihove duševne bolove. Zakon daje pravo i braći i sestrama na pravičnu naknadu za duševne bolove u slučaju smrti lica, ukoliko je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

Međutim, kako je pravo navedenih srodnika na obeštećenje, izvedeno pravo, te kako je zakonom određeno da se trećim licem ne može smatrati vozač, kao osoba čija je odgovornost pokrivena ugovorom o osiguranju, što znači da on ni u kom slučaju ne bi mogao potraživati naknadu štete od osiguravatelja svoje odgovornosti, to ni njegovi srodnici ne bi mogli to pravo ostvariti prema njegovom osiguravatelju.

2.2. Ugovarač osiguranja

Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila, trećim licem ne smatra ni osobu koja je, iako nije osiguranik, zaključila policu osiguranja s osiguravateljem kao ugovorna strana³⁸. Dakle, ugovarač osiguranja ni u kojem slučaju ne može ostvariti pravo na naknadu štete od osiguravatelja. Međutim, savremena zakonodavstva ipak priznaju pravo ugovaraču osiguranja na obeštećenje od osiguravatelja, u slučajevima kada je saputnik u motornom vozilu³⁹. Kao i u slučaju kada je vlasnik, saputnik u vozilu, smatramo da nema razloga da se pravo na naknadu štete od osiguravatelja ne da i ugovaraču osiguranja, ako nije upravljao vozilom. Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćju RS ne navodi ugovarača osiguranja kao lice koje nema pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, što samim tim znači da je istom priznat status trećeg lica. Stoga smatramo da u izmjenama Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila treba iz kruga lica koja nemaju pravo na obeštećenje od osiguravatelja isključiti ugovarača osiguranja, kada on sam ne upravlja vozilom, nego je u istom saputnik.

2.3. Ovlašteni zastupnik pravnog lica

---

³⁸ Takav slučaj predstavlja zaključenje ugovora primatelja leasinga sa osiguravateljem, pri čemu je primatelj leasinga samo ugovorač osiguranja, a leasing društvo (davatelj leasinga) je osiguranik po AO policama. N. Radionov/A.V. Padovan, „Sudar vozila u vlasništvu istog leasing društva i problem treće osobe iz AO osiguranja“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 4/2012, 1066.

³⁹ J. Pak, 254. U zakonima o obaveznim osiguranjima Repulike Hrvatske i Republike Srbije, ugovarač osiguranja nije naveden kao lice koje nema pravo na naknadu štete od osiguravatelja f.n. 16.

Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila trećim licem ne smatra ni ovlaštenog zastupnika pravnog lica koje je vlasnik vozila. Dakle, direktor pravnog lica nema pravo na naknadu štete od osiguravatelja, ukoliko je štetu prouzrokovao vozač vozila u vlasništvu pravnog lica. Njegov pravni status izjednačen je sa statusom vlasnika vozila. U novom Zakonu o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS izostavljen je ovlašteni zastupnik pravnog lica iz kruga trećih lica koja ne mogu ostvariti pravo na naknadu štete od osiguravatelja. Smatramo da isključivanje direktora iz prava na obeštećenje od osiguravatelja nema nikakvog opravdanja u situaciji kada on sam nije upravljao motornim vozilom, naročito imajući u vidu da vlasnik pravnog lica i direktor ne moraju biti nužno i ista osoba. Njegov pravni status se ne treba razlikovati od pravnog statusa drugih uposlenika pravnog lica. U sudskoj praksi zauzet je stav da se se ne smatra trećom osobom osiguranikov radnik koji je pretrpio štetu upravljajući osiguranikovim automobilom⁴⁰. Ali, osiguranikov radnik koji je pretrpio štetu od vozila, a nije istim upravljao, smatra se trećom osobom⁴¹. Stoga, smatramo da u budućim zakonskim rješenjima ovlaštenom zastupniku pravnog lica treba dati status trećeg lica i priznati mu pravo na obeštećenje od osiguravatelja.

2.4. Osobe koje su dobrovoljno ušle u ukradeno vozilo

Trećim licem, u smislu Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila, ne smatra se ni lice koje je dobrovoljno ušlo u vozilo koje je načinilo štetu ili nanijelo povredu, kada osiguravač može dokazati da je znalo da je vozilo bilo ukradeno^{42,43}. Da bi saputnik bio isključen iz prava na obeštećenje od osiguravatelja, potrebno je da se kumulativno ispune dvije pretpostavke: da je saputnik dobrovoljno ušao u vozilo i da je znao da je vozilo ukradeno. Teret dokazivanja obje pretpostavke nalazi se na strani osiguravatelja. Nužnim se čini ukazati na to da prema izričitoj zakonskoj odredbi osiguravatelj mora dokazati da je putnik znao da je vozilo ukradeno, a ne da mu je navedena okolnost mogla ili trebala biti poznata. Navedena odredba u potpunosti je usklađena sa odredbom člana 13. Šeste direktive⁴⁴, pa je stoga treba zadržati i u budućim zakonskim rješenjima. Zakon o obaveznim

---

⁴⁰ Pravni stav Građanskog odjeljenja Kantonalnog suda u Sarajevu – Bilten Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 1/2002, 27, H. Tajčić, 805.

⁴¹ L. Belanić (2007), 36.

⁴² Član 8. Stav 8. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

⁴³ Istu odredbu sadrži i član 23. Zakona o obaveznim osiguranjima u prometu Republike Hrvatske i član 21. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Republike Srbije. fn.16.

⁴⁴ Direktiva 2009/103/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (kodificirana verzija). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0103&>

osiguranjima u saobraćaju RS također isključuje iz prava na naknadu štete od osiguravatelja saputnika koji je dobrovoljno ušao u vozilo, pod uslovom da mu je okolnost da je vozilo ukradeno trebala biti poznata⁴⁵. Međutim, Zakon iz prava na naknadu štete isključuje i putnika koji je dobrovoljno ušao u vozilo kojim je upravljao vozač pod dejstvom alkohola ili opojnih droga, ako društvo za osiguranje dokaže da su mu ove okolnosti trebale biti poznate. U sudskoj praksi zauzet je stav da i lice koje je svjesno pristalo da se vozi u motornom vozilu kojim je upravljao vozač u pijanom stanju, također, snosi dio odgovornosti za štetu koju bi pretrpjelo u eventualnom saobraćajnom udesu.⁴⁶

Praksa isključenja iz osiguranja putnika koji su štetu pretrpili u vozilu kojim je upravljao vozač pod uticajem alkohola ili druga, ako su za to znali, je česta u državama članicama EU⁴⁷. Međutim, Šestom direktivom zabranjeno je državama članicama da vrše takva isključenja, iz razloga što saputnik obično nije u stanju da pravilno ocijeni stepen omamljenosti vozača, niti bi njegovo znanje o tome moglo uticati na ponašanje vozača⁴⁸. Stoga su države članice obavezane da poduzmu sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da se zakonske odredbe ili ugovorne odredbe sadržane u polici osiguranja smatraju nevažećim ukoliko bi se njima navedena lica ostavila bez prava na naknadu nastale štete⁴⁹.

3. Treća lica koja imaju pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti

Izuzev osoba koja su izričito navedena kao ona koja se ne mogu smatrati trećim, sva ostala lica imaju pravo na naknadu štete od osiguravatelja po osnovu ugovora o osiguranju od autoodgovornosti. To su prije svega putnici i nemotorizovani učesnici u saobraćaju: pješaci i biciklisti, ali to mogu biti i druga fizička i pravna lica.

---

from=HR (pristup 18.12.2015.) Član 13. stav 1. Šeste direktive glasi: Svaka država članica poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da se sve zakonske odredbe ili ugovorne klauzule sadržane u polici osiguranja izdanoj u skladu sa članom 3 smatraju nevaželim u pogledu odštetnih zahtjeva trećih osoba koje su žrtve prometne nezgode ako te zakonske odredbe ili ugovorne klauzule isključuju iz osiguranja upotrebu ili vožnju vozila: a) od strane osobe koje za to nemaju izričito ili implicitno odobrenje; b) od strane osoba koje nemaju vozačku dozvolu koja im dopušta da voze dotično vozilo; c) od strane osoba koje krše zakonske tehničke zahtjeve u pogledu stanja i sigurnosti dotičnog vozila. Međutim, odredba ili klauzula i tačke a) prvog stava može se upotrijebiti protiv osoba koje su dobrovoljno ušle u vozilo koje je prouzročilo štetu ili povredu ako osiguravatelj može dokazati da su znale da je vozilo ukradeno.

⁴⁵ Član 27. stav 2. tačka 4. Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS

⁴⁶ Pravni stav Kantonalno suda u Sarajevu – Bilten Kantonalno suda u Sarajevu broj 3/2000, 22., H. Tajić, 389.

⁴⁷ M. Ćurković, „Peta direktiva EU o obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti za štete od motornih vozila“, *Revija za pravo osiguranja*, 3-4/2005, 5.

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ Član 13. Šeste direktive

3.1. Putnici

Putnici u vozilu imaju pravo na naknadu štete od osiguravača od odgovornosti za bilo koje vozilo koje je učestvovalo u nezgodi, kao i od samih imalaca vozila. Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila ovlašćuje putnika, kao treće lice koje se nalazilo unutar vozila, da neposredno od osiguravača potražuje naknadu štete u pogledu tjelesnih povreda ili smrti, kao i imovinske štete ili uništenja koja mu je pričinjena u saobraćajnoj nezgodi⁵⁰. Zakon ne pravi razliku u pogledu toga da li se putnici u vozilu prevoze uz naknadu ili bez naknade. Međutim, razlika postoji u odnosu na stvari koje su primljene na prevoz, pa tako šteta na imovini koju prevozi motorno vozilo nije pokrivena obaveznim osiguranjem u slučaju kada se prevoz vrši uz naknadu. S druge strane, kada se prevoz stvari vrši bez naplate, osiguravatelj je dužan isplatiti i štetu nastalu na imovini⁵¹.

U pravnoj praksi se kao sporno pojavilo pitanje da li srodnici vozača (bračni partner, djeca, roditelja, te braća i sestre), koji pretrpe štetu kao putnici u vozilu, imaju pravo na naknadu štete od osiguravatelja. Dugo vremena, pod uticajem Strasburške konvencije⁵² koja je uvela tzv. "srodničku klauzulu", pravna teorija i praksa nije priznavala to pravo srođnicima vozača. Opravdanje za navedeni stav nalazilo se u postojanju zajedničkih imovinskih interesa takvih lica sa osiguranikom⁵³. Osim toga, kako u uobičajenim životnim okolnostima, bračni partneri i bliski srodnici međusobno ne potražuju naknadu štete, smatralo se da bi priznavanje njihovog prava na naknadu štete u odnosu na osiguravatelja, podstaklo uspostavljanje drugačijih odnosa uslovljenih imovinskim interesima⁵⁴.

I u našem ranijem pravu osiguranja, srodnici vozača, kao putnici koje pretrpe štetu u vozilu, nisu smatrani trećim licima. Tako je članom 45. stav 1. tačka 1. Zakona o osiguranju imovine i lica⁵⁵ bilo propisano da se ne smatraju trećim licima i nemaju pravo na naknadu štete: lica čija je odgovornost za štetu pokrivena obaveznim osiguranjem od odgovornosti (korisnik, vlasnik, držalac i ovlašćeni vozač) i neovlašćeni vozač motornog vozila, te djeca (bračna, vanbračna, usvojena, pastorčad). U tački 3. istog člana propisano je da se trećim licima ne smatraju ni roditelji, braća i sestre, kao ni drugi srodnici (po krvnom srodstvu ili

---

⁵⁰ Član 8. stav 3. i 5. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

⁵¹ Član 8. stav 7. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

⁵² Strasburška konvencija ili Evropska konvencije o obaveznom osiguranju od odgovornosti za štete nastale upotrebom motornih vozila donijele su države članice Vijeća Evrope dana 20.04.1959.godine. Konvencija je ratifikovana od većine zapadnoevropskih zemalja, ali su razlike u nacionalnim zakonodavstvima ostale iz razloga što je Konvencija dozvoljela veći broj odstupanja od njenih pravila. J. Pak, 100.

⁵³ *Ibid.*, 253.

⁵⁴ *Ibid.*, 254.

⁵⁵ „Službeni list SR BIH“, broj 21/77

tazbini) lica iz tačke 1. ovog člana do trećeg stepena, ako u vrijeme nastanka nepovoljnog događaja koji je prouzrokovao štetu žive u zajedničkom domaćinstvu s licem iz tačke 1. ovog člana ili ako to lice izdržava. Ovakvo pravno shvatanje potvrđivala je i sudska praksa^{56,57,58}. Međutim, vremenom se uvidjelo da je, radi ostvarenja socijalne funkcije osiguranja, te obezbjeđenja ravnopravnog položaja svih žrtava saobraćajnih nezgoda, neophodno i članovima porodice priznati pravo na obeštećenje od osiguravatelja⁵⁹.

Unutar Evropske zajednice, problem neravnopravnog položaja srodnika vlasnika, vozača, odnosno korisnika vozila kojim im je prouzrokovana šteta, riješen je donošenjem Druge direktive⁶⁰. Ovom Direktivom predviđeno je da članovi porodice vlasnika, vozača ili bilo kojeg lica koje je građanskopravni odgovorno za saobraćajnu nezgodu, ne mogu biti isključeni iz osiguranja za tjelesne povrede⁶¹. Odredba o obaveznom isključenju srodničke klauzule zadržana je i u Šestoj direktivi.

Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u potpunosti je isključio „srodničku klauzulu“, te su srodnici vlasnika, posjednika i bilo kojeg vozača motornog vozila u potpunosti izjednačeni sa ostalim žrtvama saobraćajnih nezgoda, kako u pogledu naknade nematerijalne štete, tako i u pogledu štete nastale na stvarima. „Srodnička klauzula“ je izostavljena i u Zakonu o obaveznim osiguranjima RS⁶².

---

⁵⁶ Pravo tužitelja, djece poginule, da ostvare naknadu nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog smrti majke, koje po karakteru izvedeno pravo, zavisi od utvrđenja činjenice da li se njihova majka smatra trećim licem u odnosu na osiguranika tužene, svog sina, a brata tužitelja, koji je isključivi krivac za nastali štetni događaj u kome je njihova majka izgubila život (član 200. ZOO)

Izdržavanje jednog lica znači da mu finansijski ili na drugi način, u cjelosti ili znatno pretežitom dijelu, obezbjeđujete sredstva za življenje, pri čemu se pojam tih sredstava ne odnosi samo na obezbjeđenje prehrane već i na smještaj, plaćanje komunalija, poreza i drugih obaveza koje se ukažu u redovnom životu. Zajedničko domaćinstvo ne mora predstavljati istovremeno življenje u jednom objektu, ali mora imati elemente koji ga karakterišu kao zajedničko sticanje i privređivanje za to domaćinstvo. Slijedom utvrđenih činjenica da je majka živjela u porodičnoj kući na selu, a osiguranik tuženog njen sin V.K. sa svojom porodiocem u Prnjavoru, imala penziju, držala stoku i obrađivala zemlju, a da je sin Ž.K. koji radi u Austriji redovito novčano pomagao majku i plaćao veće troškove za obradu zemljišta, pomaganje osiguranika tuženog u povremenim sitnijim poljoprivrednim radovima, bez davanja redovite novčane pomoći, nema karakter izdržavanja. On jeste pružao pomoć majci, ali te vrste radova nisu karaktera izdržavanja, jer bi majka i bez te vrste pomoći imala dovoljno sredstava za život koje je ostvarivala ličnim radom i primanjima. Okružni sud u Banja Luci broj GŽ-527/08 od 30.04.2008.godine – Domaća i strana sudska praksa, broj 28/2008, 28-29., H. Tajić, 798.

⁵⁷ Supruga koja je oštećena prilikom sudara vozila kojim je upravljao njen suprug, sa drugim vozilom, ima pravo na naknadu štete po osnovu obaveznog osiguranja drugog vozila samo u procentu za koji je vozač drugog vozila kriv za nastali saobraćajni udes. Pravni stav Građanskog odjeljenja Kantonalnog suda u Sarajevu – Bilten Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 1/2002, 27, *Ibid.*, 805.

⁵⁸ Treća je osoba vozačev brat kojega on nije uzdržavao niti ga je po zakonu bio dužan izdržavati. Pravni stav Građanskog odjeljenja Kantonalnog suda u Sarajevu – Bilten Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 1/2002, 27, *Ibid.*

⁵⁹ J. Pak, 254.

⁶⁰ Direktiva broj 84/5/EEZ od 30.12.1983.godine o usklađivanju zakona država članicama području osiguranja odgovornosti motornih vozila

⁶¹ J. Pak, 111.

⁶² Srodnička klauzula nije prihvaćena ni u zakonima o obaveznim osiguranjima u saobraćaju u Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji. fn. 16.

Iz prava na obeštećenje od osiguravatelja isključeni su jedino putnici koji su dobrovoljno ušli u vozilo koje je načinilo štetu, kada osiguravač može dokazati da su znali da je vozilo bilo ukradeno⁶³. U pravu osiguranja RS, pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti nemaju ni putnici koji su dobrovoljno ušli u vozilo, kojim je upravljao vozač pod djestvom alkohola ili opojnih droga⁶⁴.

Pitanje pravnog statusa prekobrojnog ili slijepog putnika, propisi o osiguranju od autoodgovornosti ne regulišu. Iako ima i suprotnih mišljenja, preovladavajući stav je da i ova lica ima pravo na obeštećenje od osiguravatelja, s tim što u konkretnom slučaju i ona mogu sama biti djelimično kriva za štetu, što bi predstavljao osnov za srazmjeno smanjenje naknade štete od osiguravatelja⁶⁵.

3.2. Pješaci i biciklisti

Zakon o osiguranju od automobilske odgovornosti, pod trećim licima smatra i ona lica koja se nalaze izvan vozila, a to su prije svega pješaci i biciklisti. Riječ je o licima koja su veoma često žrtve saobraćajnih nezgoda. Stoga je pitanje njihovog pravnog položaja, a u cilju ujednačavanja zakonodavstava država članica, regulisano i na nivou Evropske unije. Peta direktiva donesena je sa ciljem da se obezbijedi veća zaštita pješacima i biciklistima. Naime, predlagači Pete direktive naročito su insistirali na zaštiti pješaka i biciklista, ističući da se radi o ranjivim sudionicima u prometu tzv. „*vulnerable road users*“, te su predlagali da se odgovornost osiguravatelja za štete koje njihovi osiguranici pričine navedenim licima zasniva na objektivnom principu, dakle, bez obzira na krivicu vozača. Međutim, protivnici ovog prijedloga smatrali su da pitanje osnova odgovornosti ne spada u nadležnost Evropske unije, te stoga regulisanje ovog pitanja treba prepustiti državama članicama⁶⁶. Prema konačnom tekstu Pete direktive EU o obaveznom osiguranju od građanske odgovornosti za štetu od motornih vozila⁶⁷, pješaci, biciklisti i drugi nemotorizovani korisnici imaju pravo na naknadu štete za tjelesne povrede i oštećenje stvari u skladu sa nacionalnim građanskim pravom. Ista odredba zadržana je i u članu 12. stav 3. Šeste direktive.

---

⁶³ Više o tome vidjeti *Supra* 2.4.

⁶⁴ Član 27. stav 2. tačka 4. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS

⁶⁵ L. Belanić (2007), 27.

⁶⁶ M. Ćurković, 5.

⁶⁷ Član 4. stav 2. Pete direktive (Direktive 2005/14/EZ) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0014&from=FR> (pristup 18.12.2015.)

U našem pravnom sistemu, vozači motornih vozila za štetu nastalu udesom, objektivno su i solidarno odgovorni trećem licu^{68,69}. Po istom principu odgovaraju i njihovi osiguravatelji od autoodgovornosti⁷⁰. Međutim, to ne znači da navedena objektivno odgovorna lica ne mogu dokazivati da je treće lice ili sam oštećeni uzrokovao ili doprinijeo nastanku štete ili da je šteta nastala dejstvom više sile, te se na taj način u potpunosti ili djelimično osloboditi odgovornosti⁷¹.

Obzirom da pravila našeg obligacionog prava predviđaju objektivni princip odgovornosti vozača i njihovih osiguravatelja za štete prouzrokovane trećim oštećenim licima, to je ono u potpunosti usklađeno sa ciljem koji su imali donosioci Pete direktive i Šeste direktive.

3.3. Ostala treća lica

Osim putnika, pješaka i biciklista, trećim licem mogu se smatrati i lica koja se nalaze u drugom vozilu koje je učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi – vlasnik vozila, korisnik i vozač, a čiji vozač nije odgovoran za nastali štetni događaj⁷². Kao ovlašteni oštećenici prema osiguravatelju, mogu se pojaviti i srodnici svih navedenih lica u pogledu potraživanja naknade na ime duševnih bolova u slučaju smrti ili teškog invaliditeta pobrojanih osoba. Kao treća lica mogu se pojaviti i vlasnici drugih stvari, koje se nalaze izvan vozila, na kojima je pričinjena šteta⁷³, vozači zaprežnih kola, goniči stoke, osobe koje obavljaju poslove svog radnog mjesta

---

⁶⁸ S. Perović/D. Stojanović, 531.

⁶⁹ Osiguravač odgovara za štetu koju pretrpi treće lice u sudaru motornih vozila i ako njegov osiguranik nije kriv. VSSr, Rev-162/09 od 22.04.2009.godine, Bilten VSSR 2/2009, 53., M. Blagojević i dr., *Odštetno pravo i pravo osiguranja u sudskoj praksi*, Privredna štampa, Sarajevo 2013, 1334. U pravnoj praksi ima i drugačijih stavova. Tako Vrhovni sud Crne Gore u svojoj odluci broj Rev-559/00 od 28.06.2001.godine navodi: Odgovornost osiguravajuće organizacije izvedena je iz odgovornosti njenog osiguranika – korisnika, odnosno vlasnika motornog vozila za štetu koju je njegovom upotrebom prouzrokovao trećim licima i uslovljena je postojanjem i obimom odgovornosti osiguranika. Slijedom toga, pri činjenici da do korisnika – vozača vozila nema krivice za nastanak štetnog događaja, tužena nije u obavezi da naknadi nastalu štetu. DSP 22/2007 i Bilten VS CG 2001, 42-43., M. Blagojević i dr., 1341.

⁷⁰ Vlasnik vozila i osiguravač su dužni da nadoknade štetu pješaku koja nastane tako što kamen ispod pneumatika autobusa izleti i udari pješaka. Prvotuzeni vlasnik autobusa za ovu štetu odgovara po pravilima o objektivnoj odgovornosti iz člana 173. i 174. ZOO. Odgovornost drugotuzenog, osiguravača, za ovu štetu, zasnovana je zaključenim ugovorom o osiguranju sa prvotuzenim, te pošto je osigurani slučaj nastupio, to je isti u obavezi da u smislu odredbi člana 940. i 941. ZOO, istu naknadi. Odluka VSSr, Rev-1163/02 od 12.09.2002.godine, Izbor sudske prakse 3/2003, M. Blagojević i dr., 1324.

⁷¹ Članom 177. stav 2 i 3 ZOO propisano je da se imalac stvari oslobađa odgovornosti i ako dokaže da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika ili trećeg lica, koju on nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti. Imalac se oslobađa odgovornosti, ako je oštećenik djelimično doprinio nastanku štete.

⁷² H. Kurtović, „Uvođenje nekih novih obaveza za osiguravajuća društva po osnovu obaveznog osiguranja motornih vozila“, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, 7/2011, 168.

⁷³ Kada je u saobraćajnoj nezgodi vozilo osigurano kod tuženika naletjelo na parkirano putničko motorno vozilo koje se kao posljedica kontakta, pomjerilo i udarilo u reklamnu svijetleću firmu – vlasništvo tužioca, tada se radi

na cestama i putevima, kao i sve ostale osobe koje se u trenutku nastanaka štete nisu na neki način služile motornim vozilom⁷⁴, te pravna lica: poslodavci, osiguravajuća društva, fondovi zdravstvenog⁷⁵ i penzijskog osiguranja⁷⁶. Pravo na naknadu štete od osiguravatelja imaju i putnici koji su dobrovoljno ušli u vozilo kojim upravlja neovlašteni vozač, ako nisu znali da je vozilo ukradeno, kao i oni putnici koji su prinudno ušli u vozilo koje je prouzrokovalo štetu, bez obzira jesu li znali ili ne da je vozilo ukradeno. Kako Zakon ne isključuje iz prava na naknadu štete oštećenike koji su štetu pretrpili zbog upotrebe vozila na sportskim priredbama, usljed neposrednog ili posrednog djelovanja nuklearne energije ili zračenja nastalog za vrijeme prijevoza nuklearnih ili drugih radioaktivnih materijala, za vrijeme rata, pobune ili terorističkih aktivnosti, te usljed upotrebe vozila koje je bilo mobilisano, to i ovi oštećenici imaju pravo na naknadu štete od osiguravača. Ovakvo zakonsko rješenje nije prihvaćeno ni u relevantnim propisima o osiguranju od autoodgovornosti RH i RS, kao ni u novom Zakonu o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS. Obzirom da obaveza osiguravača da snosi štete i u navedenim slučajevima, za njega predstavlja preveliko opterećenje, smatramo da bi u budućim zakonskim rješenjima prethodno pobrojane oštećenike trebalo isključiti iz kruga trećih lica koja imaju pravo na obeštećenje od osiguravatelja.

ZAKLJUČAK

Kao što smo vidjeli naš zakonodavac u Zakonu o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila FBiH nije posvetio dovoljnu pažnju određenju pojma i kruga trećih lica koja imaju pravo na obeštećenje od osiguravatelja. Osnovni zaključci do kojih smo došli, u kojem pravcu je potrebno načiniti izmjene u budućim zakonskim rješenjima o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u FBiH su sljedeći:

- Određivanju kruga trećih lica je potrebno pristupiti na sistematičniji način
- Vlasniku i posjedniku/korisniku treba priznati status trećeg lica, u slučaju kada im nematerijalna šteta i šteta na stvarima (osim vozila) nastane u njihovom vozilu, u kojem su saputnici.

---

o šteti nastaloj u saobraćajnoj nezgodi i šteta se isplatiti na osnovu odredaba člana 940-941. ZOO i nema mjesta primje ničla 177. ZOO. Općinski sud u Čačku, Gž-174/05 od 08.02.2005.godine, M. Blagojević i dr., 1336-1337.

⁷⁴ L. Belanić (2015), 52.

⁷⁵ Osiguravatelj od odgovornosti, iz ugovora o osiguranju od odgovornosti autoprijevoznika za njegovu djelatnosti, neposredno je odgovoran za naknadu štete oštećenoj osobi, te eventualno stranom fondu njegovog zdravstvenog osiguranja ili njegovom stranom osiguravatelju, koji bi subrogirali u prava oštećenika, ali ne i pravnoj osobi (bolnici) koja je liječila oštećenika. ŽS u Rijeci Gž-4275/08 od 06.10.2010.godine, M. Blagojević i dr., 1332-1322.

⁷⁶ L. Belanić (2007), 28.

- Ugovaraču osiguranja i ovlaštenom zastupniku pravnog lica treba priznati status trećeg lica
- U pogledu isključenja putnika koji su dobrovoljno ušli u ukradeno vozilo kojim je prouzrokovana šteta, znajući da njime upravlja neovlašteni korisnik, a što mora dokazati osiguravač, odredbe Zakona su u potpunosti usklađene sa Šestom direktivom. Kako njime nije predviđeno isključenje putnika koji su dobrovoljno ušli u vozilo kojim je upravljao vozač pod uticajem alkohola ili opojnih droga, to je i u tom smislu naše pravo osiguranja usklađeno sa evropskim direktivama.
- Zakon ne predviđa postojanje tzv. „srodničke klauzule“, kojom se isključuju iz prava osiguranja sva lica koja su u bliskom srodstvu sa licima čija je autoodgovornost osigurana, što je također u skladu sa pravom EU.
- Potrebno je regulisati da li srodnici vozača, koji je prouzrokovao nezgodu, imaju pravo na obeštećenje od osiguravača u vidu nematerijalne štete zbog smrti ili teškog invaliditeta vozača.
- Potrebno je regulisati da li oštećenici koji pretrpe štete zbog upotrebe vozila na sportskim priredbama, usljed neposrednog ili posrednog djelovanja nuklearne energije ili zračenja nastalog za vrijeme prijevoza nuklearnih ili drugih radioaktivnih materijala, za vrijeme rata, pobune ili terorističkih aktivnosti, te usljed upotrebe vozila koje je bilo mobilisano, imaju pravo na naknadu štete od osiguravača.

THIRD PARTIES IN ACT OF AUTOMOBILE LIABILITY INSURANCE F BIH

SUMMARY

Automobile accidents are representing one of the most common cause of damages. In order to protect the driver against the risk of causing the automobile accident, and especially to protect the innocent victims of the accident - third aggrieved party, most modern legal systems introduced the institute of compulsory automobile insurance. However, this institute does not provide protection to all persons whose suffered damages in traffic accidents. Whose injured parties are entitled to require compensation from the automobile liability insurer? How is the third parties circle specified in the Act of automobile liability insurance F BIH? Are these Act provisions being harmonized with EU regulations? These are some questions that this paper will attempt to answer. The aim is to determine as precisely as possible who has right to get compensation from insurers, since the legal provisions in this regard are not accurate.

Key words: third aggrieved parties, damage, liability, automobile insurance.